

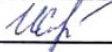
**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Гарант освітньої програми
Анастасія Большакова

_____ 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор з
навчальної роботи
Інна СТАШЕВСЬКА

_____ 2020 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

«ПСИХОЛОГІЧНИЙ СПЕЦПРАКТИКУМ»

Освітня програма – Психологія

Спеціальність – 053 Психологія

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Харків - 2020

Силабус склала

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та педагогіки
Большакова Анастасія Миколаївна

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки,
протокол № 2 від « 21 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Завідувач кафедри
психології та педагогіки,
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій
протокол № 1 від « 25 » серпня 2020 р.

Голова ради факультету

Алла СОЛЯНИК

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Психологічний спецпрактикум
2	Викладач	Большакова Анастасія Миколаївна
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	anastasiia_bolshakova@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	4
6	Семестр	8
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	20 (практ.)
9	Самостійна робота (год.)	80
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	4
12	Загальна кількість годин	120
13	Поточний контроль	Індивідуальне та фронтальне усне опитування, відповідь під час семінару; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній) грі; виконання вправи; розв'язання проблемної ситуації; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; участь у колективному проекті; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.
14	Підсумковий контроль	Екзамен

2. Анотація освітнього компоненту

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Дисципліна «Психологічний спецпрактикум» поєднує теоретичні та прикладні аспекти арт-терапевтичного напрямку в наданні психологічної допомоги та покликана сприяти формуванню у здобувачів розуміння основних підходів та методів арт-терапії, осягнути головні теоретичні положення сучасної психології. У процесі вивчення навчального компоненту здобувачі мають ознайомитися з різними сучасними обґрунтованими напрямками та методами арт-терапевтичної роботи практичного психолога, їх змістом, структурою та техніками. Вивчення дисципліни також забезпечує формування здатності організовувати та проводити масові культурні заходи просвітницького та психопрофілактичного характеру.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Психологічний спецпрактикум функціонує і розвиваються у нерозривному зв'язку як із багатьма суспільними науками (філософія, психологія, педагогіка та ін.), так і з тими, що сфокусовані на проблемах психічного здоров'я та розвитку

особистості. Зокрема, розгляд питань психологічної допомоги особистості неможливий без відповідного знання теоретичного та прикладного аспекту арт-терапевтичних підходів та методів роботи практичного психолога. Особливо тісними є взаємозв'язки психологічного спецпрактикуму з такими психологічними дисциплінами як: загальна психологія, психологія особистості, клінічна психологія, психодіагностика, психотерапія, психологічне консультування. Першочергово мовиться про психологію особистості (проблеми самосвідомості, самооцінки, образу «Я», життєвого шляху), загальну психологію (особливості психологічних процесів, станів та якостей, їх прояв та розвиток), психодіагностику (засоби та методи діагностики психічних процесів, станів та властивостей). Дисципліна «Психологічний спецпрактикум» виклається у тісному зв'язку зі змістом дисциплін «Психологія особистості», «Історія психології», «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Основи психологічного консультування», «Основи сімейного психологічного консультування», «Основи психокорекції», «Основи психотерапії», «Психологія професійних деструкцій».

2.3. Мета вивчення дисципліни – набуття здобувачами ключових фахових компетентностей з теоретичних знань та практичних навичок в області одного з найсучасніших напрямків психології - арт-терапії. Вивчення курсу повинно служити тому, щоб майбутній фахівець самостійно підбирав та застосовував арт-терапевтичні техніки у практичній діяльності.

Досягнення мети передбачає формування у здобувачів теоретичних основ і практичних умінь в області арт-терапії, використання діагностичного інструментарію дослідження психічних процесів в практичній професійній діяльності майбутнього фахівця за допомогою арт-терапевтичних методів, проведення масових культурно-просвітницьких та профілактичних засобів з використанням засобів культури та мистецтва.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

1. Ознайомити здобувачів з теоретичними основами арт-терапевтичного напрямку роботи в практичній психології.
2. Ознайомити та оволодіти основними напрямками та формами арт-терапевтичної роботи.
3. Оволодіти механізмом і особливостями виконання різних арт-терапевтичних технік.
4. Навчитися застосовувати отримані знання в практиці психологічного консультування, психодіагностики і на психотерапевтичних заняттях з клієнтами.
5. Сформувати навички організації та проведення масових соціокультурних заходів просвітницького та психопрофілактичного характеру з використанням засобів культури та мистецтва.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення навчального компоненту.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Навички міжособистісної взаємодії,
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту
- Здатність дотримуватися норм професійної етики
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Здатність аналізувати соціокультурні процеси та явища з точки зору їх впливу на психічне благополуччя людини
- Здатність збирати, аналізувати, систематизувати та використовувати у практичній діяльності інформацію щодо психологічних особливостей професійної діяльності у соціокультурній сфері.
- Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення.

2.6. Результати навчання.

Вивчення даної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо,.
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії
- Розробляти та реалізовувати програми психологічного супроводу професійної діяльності у соціокультурній сфері
- Розробляти та реалізовувати психопрофілактичні та психокорекційні (індивідуальні та групові) програми засобами культури та мистецтва
- Використовувати засоби культури та мистецтва у процесі психологічного консультування

- Планувати, організовувати та проводити масові соціокультурні заходи просвітницького та психопрофілактичного характеру (арт-терапевтичні форуми, фестивалі, майстер-класи).

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача; пропущені заняття відпрацьовуються; пропуски поточного та тематичного контролю відпрацьовуються. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма дисципліни:

Тема 1. Вступ до арт-терапії.

1. Поняття арт-терапії в психологічній науці.
2. Функції арт-терапії.
3. Основні підходи в класифікації форм арт-терапії.

Тема 2. Індивідуальна та групова арт-терапевтична робота.

1. Оснащення кабінету арт-терапії та організаційні процедури.
2. Психологічні фактори групової роботи.
3. Форми групової роботи.
4. Класифікація арт-терапевтичних груп.

Тема 3. Організація арт-терапевтичного процесу.

1. Етапи арт-терапевтичного процесу.
2. Організація арт-терапевтичної сесії.
3. Критерії якісного завершення консультування.
5. Організація та проведення масових соціокультурних заходів просвітницького та психопрофілактичного характеру з використанням засобів культури та мистецтва.

Тема 4. Напрямки сучасної арт-терапевтичної роботи.

1. Психотерапія засобами зображувального мистецтва.
2. Музикотерапія.
3. Танцювальнорухова терапія.
4. Казкотерапія.

Тема 5. Ізотерапія

1. Загальні уявлення про ізотерапію. Природа і функції символу в ізотерапії.
2. Особливості роботи з кольором в арт-терапії. Правила інтерпретації в процесі аналізу.
3. Оцінка діагностичних параметрів у ізотерапії.

Тема 6. Особливості роботи з метафоричними асоціативними картами.

1. Історія створення МАК. Види та специфіка МАК.
2. Принципи роботи з МАК. Помилки та дефекти МАК.
3. Принципи використання МАК в індивідуальній та груповій роботі.
4. Техніки активізації ресурсних станів за допомогою МАК.

Тема 7. Пісочна терапія.

1. Пісочна терапія за К. Юнгом та сучасні арт-терапевтичні підходи до використання піску.
2. Організація процесу консультації методом пісочної терапії.
3. Особливості використання пісочної терапії в роботі з дітьми.

Тема 8. Арт-терапія у роботі за сім'ями (парами)

1. Основні принципи арт-терапії у роботі з сім'ями (парами).
2. Особливості роботи з темою роду в арт-терапії.
3. Практики діагностики відносин учасників сімейної системи (пари).

Тема 9. Застосування арт-терапії в роботі різними запитами клієнтів.

1. Арт-терапія в роботі з агресією.
2. Арт-терапія в роботі з почуттям сорому та провини.
3. Арт-терапія і здоров'я.
4. Арт-терапія в роботі з емоційними проблемами
5. Арт-терапія у роботі з міжособовими стосунками.

5. Методи навчання:

Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція-демонстрація (майстер-клас); демонстрація наочних матеріалів; виконання вправ; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; ділові (моделюючі / психологічні ігри); участь у колективному проєкті; дискусія; семінар-опитування; самостійна робота.

6. Форми та методи контролю:

Поточний, тематичний, підсумковий контроль. Індивідуальне та фронтальне усне опитування, відповідь під час семінару; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній) грі; виконання вправи; розв'язання проблемної ситуації; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; участь у колективному проєкті; виконання індивідуального проєкту; оцінка результатів неформальної освіти.

Підсумковий контроль: екзамен.

76 – 100% від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

50 – 75 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

26 – 50 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0 – 25 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

7. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**Література:**

1. Тараріна О.В. Арт-коучінг. Техніки ПРОСТих рішень. - К., Астамір-В, 2015.
2. Тараріна О.В. Арт-кухня: чарівні рецепти. Л., 2014.
3. Тараріна О.В. Глибинна арт-терапія: практики трансформацій - К., Астамір-В, 2017.
4. Тараріна О.В. Пісочна терапія: практичний старт. К., Астамір-В, 2017.
5. Тараріна О.В. Практикум з арт-терапії в роботі з дітьми. - К., Астамір-В, 2018.
6. Тараріна О.В. Супервізія в арт-терапії: складні випадки та делікатні теми в роботі психолога. - К., Астамір-В, 2018.

Допоміжна література:

1. Бернацька, О. Виховання самостійної особистості засобами філіо-арт-терапії. Психолог. Шкільний світ. 2010. № 16. С. 3–7.
2. Белогурова, М. Арт-терапевтичний супровід дошкільників. Психолог дошкілля. 2013. № 4. С. 1–16.
3. Власюк, М. Арт-терапія : лікування мистецтвом. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2008. № 7/8. С. 90.
4. Вознесенська, О. Арт-терапії сім'ї. Психолог. Шкільний світ. 2005. № 39. С. 9–14.
5. Вознесенська, О. Шляхом арт-терапії у пошуках натхнення. Психолог. 2011. № 17. С. 3–5.
6. Вознесенська, О. Арт-терапевтична майстерність : радість й розвиток для всієї сім'ї. Психолог. Шкільний світ. 2008. № 1. С. 24–26.
7. Волошина, М. Арт-терапія у роботі зі студентами в період адаптації до навчання. Психолог. Шкільний світ. 2013. № 13/14. С. 107–112.

Інтернет-ресурси:

- Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
- Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –
- Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.
- Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –
- БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.
- Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
- Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
- Психологія UA <http://psychologiya.org.ua/>
- Студентська бібліотека <http://studentbooks.com.ua/>

Електронна бібліотека
http://lib.kneu.edu.ua/ua/e_resours_bibl/elek_bibl_litr/
Всеукраїнська електронна бібліотека <http://youalib.com/>

КНЕУ